

CHARAKTERYSTYKA ROZWOJU DZIECKA 6-LETNIEGO

1. Rozwój fizyczny:

Wzmacnia się kośćce i muskulatura, ustalają się naturalne krzywizny kręgosłupa, wzrasta sprawność narządów wewnętrznych – np. płuca wykonują ok. 23 oddechów na minutę (u dorosłego – 16). Rozwija się układ nerwowy, zwiększa się masa mózgu – w tym wieku najszybciej rosną płaty czołowe, wpływające na funkcje kory oraz czynności orientacyjne. Przewód pokarmowy jest w pełni sprawny, choć apetyt może być zmienny. W diecie ważne są takie składniki, jak: białko, sole mineralne i witaminy. Dziecko w tym wieku zaczyna tracić mleczne zęby i pojawiają się pierwsze zęby stałe.

2. Rozwój motoryczny:

Ruchy dziecka stają się coraz bardziej skoordynowane, celowe, dokładniejsze i szybsze, zmniejsza się napięcie mięśniowe. Wzrasta umiejętność utrzymania równowagi. Następuje rozwój umiejętności posługiwania się narzędziami i przedmiotami codziennego użytku (podczas jedzenia, ubierania się, mycia). Poprawia się nie tylko czynność poruszania czy biegania, ale także wykonywania precyzyjnych działań – rzucanie, chwytanie, nawlekanie koralików, wiązanie sznurowadeł. Dziecko staje się bardziej samodzielne.

3. Rozwój poznawczy:

Dziecko 6-letnie jest radosne, aktywne i ciekawe świata. Procesy poznawcze takie, jak uwaga i myślenie związane są raczej z działaniem i mają charakter impulsywny.

- Uwaga i spostrzeżenie – widoczna jest większa dowolność, celowość, łatwiej skupić się na czymś proponowanym, choć dziecko nadal reaguje na bodźce zewnętrzne. Na kształtowanie uwagi dowolnej wpływają stawiane przez dorosłych zadania, gry wymagające przyswojenia zasad. Wraz z rozwojem uwagi, wzrasta również dokładność i celowość spostrzeżeń. Narządy zmysłów są już ukształtowane, ale rozwijają się analizatory wzrokowe, słuchowe, dotykowe i kinestetyczne.
- Wyobrażenia – spostrzeżenia zostają zapamiętane, co umożliwia tworzenie wyobrażeń. Zdobywanie wielozmysłowych doświadczeń, a także przeżycia emocjonalne pobudzają wyobraźnię, która jest ważnym czynnikiem w rozwoju myślenia, uczuciowości i kreatywności.
- Pamięć – polega na gromadzeniu doświadczeń zmysłowych, w tym wieku opiera się głównie na działaniu konkretno – obrazowym, a więc obejmuje spostrzeżenia i wyobrażenia, które muszą być właściwie rozpoznane, aby mogły być później przypomniane i wykorzystane. Natomiast wraz z rozwojem mowy i myślenia, rozwija się pamięć słowna. Poszerza się także pojemność pamięci. Pamięć dowolną rozwijają gry wymagające zapamiętania zasad, a także uczenie się wierszy i piosenek.
- Myślenie – wyróżniamy tutaj myślenie konkretne (oparte na spostrzeżeniach, zmysłowo – ruchowe, czynnościowe oraz oparte na wyobrażeniach, konkretno – obrazowe), a także abstrakcyjne (oparte na mowie). W wieku 6 lat myślenie przechodzi na poziom konkretno – wyobrażeniowy. Myśli dziecka mogą dotyczyć nie tylko tego, co dzieje się w danej chwili,

ale także tego, co było lub ma nastąpić, o ile znalazło się to w jego obszarze doświadczeń. Zasób pojęciowy umożliwiający przechodzenie na poziom myślenia abstrakcyjnego zależy od indywidualnych predyspozycji oraz uwarunkowań środowiskowych. Dzieci uczą się pojęcia liczby, kształtu, wielkości, a także terminów odnoszących się do pojęć związanych z orientacją w czasie i przestrzeni. Dzieci w tym wieku są zdolne do wnioskowania, rzadziej uzasadniania. Pod wpływem działań, rozumowanie staje się bardziej logiczne, jeśli treść myślenia nie wykracza poza obszar wiedzy dziecka.

- **Mowa** – jest żywa, naturalna, często niepoprawna gramatycznie i chaotyczna, wzbogacona o mimikę i gestykulację, modulacja głosu także nie jest jeszcze ukształtowana. Występuje mowa konkretno – obrazowa, ale wybiega poza aktualne działanie dziecka. Staje się bardziej komunikatywna i uspołeczniona. Dzieci w tym wieku chętnie mówią o sobie i najbliższym otoczeniu, ale rozwijają też umiejętność prowadzenia rozmów. Rozwija się zasób słów używanych (mowa czynna) oraz rozumianych przez dziecko (mowa bierna). Poszerza się umiejętność budowania zdań.

4. Rozwój emocjonalny:

Ta sfera związana jest z własnymi uczuciami i potrzebami, ale także rozwija się zdolność dostrzegania uczuć i potrzeb drugiej osoby. Kształtuje się rozumienie norm, a także umiejętność reagowania i wyrażania własnych emocji. Zwiększa się rola bodźców słownych, a nie tylko konkretnych. Doświadczenia związane są z rozwojem życia społecznego – kontakt z rówieśnikami, dorosłymi, przyrodą, słuchanie bajek, piosenek, śpiew i taniec. W tym okresie rozwija się także uczucie strachu, na co wpływ ma wyobraźnia i sugestywność dzieci.

5. Rozwój społeczny:

W wieku 6 lat dziecko funkcjonuje w rówieśniczej grupie w przedszkolu lub szkole, gdzie uczy się współżycia i współdziałania. Próbuje zrozumieć normy obowiązujące, a także stara się do nich dostosować. Zachowanie dziecka nadal związane jest z jego własnymi pobudkami, ale motywy działania stają się bardziej społeczne – rozumienie konsekwencji (nagroda, kara). W relacjach społecznych dochodzi też do konfliktów, podczas których dzieci uczą się rozwiązywania problemów. Potrafi już ocenić co jest właściwe, a co nie, ale nie kontroluje świadomie swego postępowania i nie potrafi jeszcze przewidzieć skutków własnego postępowania, jeśli nie kojarzy się z dawnym doświadczeniem. W tym wieku potrafi już nawiązywać bardziej trwałe przyjaźnie.

6. Dojrzałość szkolna:

To poziom rozwoju fizycznego, społecznego i psychicznego umożliwiającego podjęcia nauki w klasie pierwszej szkoły podstawowej. Dojrzałość ta zależy od czynników biologicznych (indywidualne predyspozycje dziecka), a także środowiska i oddziaływań wychowawczych, a więc od dotychczasowych doświadczeń (czy i w jaki sposób zapewniano dziecku potrzeby poznawcze i emocjonalne, czy miało okazję rozwijać się społecznie w grupie rówieśniczej, czy stawiano mu wymagania stosowne do jego możliwości).

Dziecko powinno posiadać sprawność manualną i prawidłową koordynację wzrokowo – ruchową. Pod względem emocjonalno – społecznym powinno nawiązywać kontakty i podporządkować się

zasadom, właściwie radzić sobie z emocjami. Powinno wykazywać się samodzielnością, a także być nastawionym nie tylko na własne potrzeby, ale liczyć się z potrzebami i uczuciami innych. Ważne jest, aby umiało reagować na polecenia kierowane do grupy. Dziecko powinno orientować się w otoczeniu, w którym żyje. Rozwinięta powinna być motywacja wewnętrzna do poznawania i uczenia się.

OPIS UMIEJĘTNOŚCI DZIECKA - 5 - 6 ROK ŻYCIA¹

1. Duża motoryka:

- Potrafi w biegu zmienić kierunek
- Potrafi ustać na jednej nodze 15 sekund
- Potrafi skoczyć na jednej nodze 5 razy
- Potrafi skoczyć do przodu lub do tyłu obiema nogami bez utraty równowagi
- Potrafi przejść na palcach 3 metry nie dotykając podłogi
- Potrafi wchodzić po schodach i zejść z nich stąpając na przemian bez trzymania poręczy
- Potrafi wspiąć się na drabinkę i zejść z niej
- Potrafi zrobić 10 „żabek” bez zatrzymania i utraty równowagi

2. Mała motoryka:

- Potrafi ciąć papier nożyczkami
- Potrafi skleić dwa elementy klejem lub taśmą klejącą
- Potrafi nawlec na nitkę koraliki
- Łączy klocki, buduje z nich
- Potrafi obrać banan i mandarynkę ze skórki
- Przypina klamerkami chustkę do sznurka
- Potrafi siekać nożem jarzyny
- Nakręca nakrętkę na dużą śrubkę lub na butelkę

¹ Kielin J., *Profil osiągnięć ucznia. Przewodnik dla nauczycieli i terapeutów z placówek specjalnych*, GWP, Gdańsk 2009

3. Koordynacja wzrokowo – ruchowa:

- Potrafi wycinać papier po liniach prostych oraz wycina proste figury geometryczne
- Modeluje z plasteliny proste elementy
- Potrafi trafić piłką do wyznaczonego celu z odległości 1 metra
- Rysuje ludzką postać zaznaczając najważniejsze części ciała
- Potrafi łączyć punkty
- Poprawnie koloruje obrazki konturowe
- Właściwie rozmieszcza elementy tworząc obrazek własny
- Potrafi nalać płyn bez rozlewania
- Dopasowuje części obrazka

4. Rozwój społeczny:

- Przyjmuje zachowania ogólnie akceptowane w miejscach publicznych
- Szuka pomocy u osoby dorosłej, gdy sobie z czymś nie radzi
- Potrafi bawić się z rówieśnikami zgodnie z regułami danej zabawy
- Wykonuje zaplanowane zadanie – np. budowanie zamku z piasku
- Potrafi słuchać, gdy mówi ktoś inny
- Potrafi czekać na swoją kolej
- Pyta, gdy chce skorzystać z zabawki innego dziecka

5. Mowa bierna:

- Rozumie słowa dotyczące otaczającej rzeczywistości, ale także dalszej (nazwy owoców, warzyw, zwierząt)
- Zna nazwy zawodów i wskazuje je
- Rozumie określenia przedmiotów (ciepły, twardy, słodki, itp.)
- Rozumie określenia przestrzenne (nad, pod, na, w, za, przed, obok, itp.)
- Rozumie określenia „więcej – mniej”, „największy, najkrótszy, najszybszy”, itp.
- Zna i wskazuje nazwy kolorów
- Zna i rozumie nazwy figur geometrycznych

- Rozumie polecenia trzyczłonowe („podaj zeszyt, który leży na stole”)

6. Mowa czynna:

- Poprawnie wypowiada sześciowyrazowe zdanie i używa zdań złożonych
- Używa zaimków dzierżawczych (jego, jej, wasz, ich, mój)
- Potrafi opowiedzieć historię, którą ktoś przeczytał lub opowiedział
- Używa zwrotów grzecznościowych bez przypominania
- Potrafi powiedzieć coś o sobie i osobach będących członkami rodziny (np. co robią)
- Używa czasu przyszłego i przeszłego oraz trybu przypuszczającego
- Naśladuje mówienie w różnym tempie i z różną intonacją

7. Naśladownictwo:

- Odwzorowuje swoje imię
- Układa konstrukcję z 20 klocków zgodnie z wzorem
- Naśladuje ilość klaśnień
- Naśladuje mimikę
- Powtarza kolejność sześciu czynności zademonstrowanych wcześniej przez osobę dorosłą
- Potrafi ulepić prosty kształt z plasteliny przyglądając się dorosłemu
- Układa pocięty obrazek zgodnie z wzorem

8. Funkcje poznawcze:

- Liczy do pięciu i wskazuje określoną ilość elementów
- Układa pięć elementów zgodnie z wielkością
- Segreguje przedmioty zgodnie z kształtem, wielkością, ciężarem, materiałem i powierzchnią
- Rozróżnia dźwięki (np. bębenek, talerz, krzesło)
- Wskazuje prawą i lewą rękę, nogę, oko
- Wskazuje własne imię wśród etykiet
- Zauważa brakujący element na obrazku

- Samodzielnie działa i eksperymentuje podczas zabawy
- Rozróżnia „więcej od, mniej od”, „o jeden mniej”
- Potrafi wskazać element, który zniknął spośród 5
- Odpowiada na pytania typu „co łapie myszy?, czym się prasuje?, itp.
- Wyszukuje błędy w klasyfikacji przedmiotów – co nie pasuje
- Rozróżnia cyfry i litery
- Układa czynności w odpowiedniej kolejności
- Prawidłowo dostawia domino

9. Samodzielność:

- Posługuje się łyżką i widelcem
- Ubiera się – spodnie, bluza przez głowę
- Zapina guziki, pasek lub buty z kłamrą
- Ma zwyczaj mycia rąk przed jedzeniem
- Samodzielnie obsługuje się w toalecie i budzi się w nocy, żeby skorzystać z toalety lub śpi nie moczając się
- Nakłada pastę i samodzielnie myje zęby

Opracowały:

Monika Zyśk – Gawan

Agnieszka Stefańska